

Постановление

Карар

2023 елның 31 гыйнвары

Чистай шәһәре

№ 42

«2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 01 июндәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 08 июлдәге 1560-XII номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәт стратегиясе турында» Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәге 1666 номерлы Указы, «Татарстан Республикасында милли сәясәт концепциясен раслау турында» Татарстан Республикасында дәүләт чылбыры турында» 2008 елның 3 июлдәге 312-ПУ номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрдәге 821 номерлы карары нигезендә, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү, үстерү һәм функциональлеген арттыру өчен шартлар тудыру максатларында, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының Башкарма комитеты

КАРАР БИРЭ:

1. «2023-2030 елларга Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын (алга таба - Программа) 1 нче кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру бунча комиссия составын (алга таба - Комиссия) 2 нче кушымта нигезендә төзергә һәм расларга.

3. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру комиссиясе турындагы Нигезләмәне (алга таба - Нигезләмә) 3 нче кушымта нигезендә расларга.

3.1. Комиссияләр эшен Нигезләмә нигезендә оештырырга.

4. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының «2019-2021 елларга Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм

үстерү» муниципаль программасын раслау турында» 2019 елның 21 мартындагы 146 номерлы карарын, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының «Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының 2019 елның 21 мартындагы 146 номерлы карарына үзгәрешләр керту турында» 2020 елның 28 маендагы 278 номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.

5. Чистай муниципаль районы Финанс-бюджет палатасына (Н.А. Карманова) ел саен чираттагы финанс елына район бюджетын формалаштырганда, мөмкинлекләрне исәпкә алып һәм әлеге максатларга Чистай муниципаль районы бюджетыннан жиһәрелә торган акчаларны гамәлгә ашыру өчен акча бүлеп бирергә.

6. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы структур бүлекчәләренә программада каралган чараларны үз вакытында үтәүне тәэмин итәргә.

7. «Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф идарәсе» МКУнә (О.В. Купцова) әлеге карарны Чистай муниципаль районының рәсми сайтында <http://chistopol.tatarstan.ru/> һәм хокукый мәгълүмат рәсми интернет-порталында <https://pravo.tatarstan.ru/> урнаштырырга.

8. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Г.Ю. Задворновага йөкләргә.

Башкарма комитет
житәкчесе

Э.Р. Хәсәнов

Татарстан Республикасы Чистай
муниципаль районы Башкарма
комитетының 2023 елның 31
гыйнварындагы 42 номерлы карарына 1
нче кушымта

**«2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан
Республикасы Чистай муниципаль районында башка телләргә
саклау, өйрәнү һәм үстерү»**

**МУНИЦИПАЛЬ
ПРОГРАММАСЫ**

**«2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы
Паспорты**

Документ исеме	«2023-2030 елларга Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа).
Программа үсеше өчен нигез	«Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрендәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 01 июндәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 08 июлдәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында» Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы, «Татарстан Республикасында милли сәясәт концепциясен раслау турында» Татарстан Республикасында дәүләт чылбыры турында» 2008 елның 3 июлдәге 312-ПУ номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрендәге 821 номерлы карары
Заказ бирүче	Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф идарәсе
Программаның максатлары һәм бурычлары	<p align="center">Максат:</p> <p>Чистай муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.</p> <p align="center">Бурычлар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләренең эшчәнлеген оештыру-хокукий һәм аналитик тәэмин итү; 2. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәэмин итү; 3. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез яшәешенә ярдәм итү; 4. Чистай муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, башка халыкларның телләрен өйрәнүнең тулы системасын үстерү; Чистай муниципаль районында би-һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту-методик тәэмин итү;

	<p>5. Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткөрү;</p> <p>6. Интернет киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм Чистай муниципаль районында массакүләм мәгълүмат чараларында туган телләрен популярлаштыру.</p>
Программаны тормышка ашыру вакыты	2023-2030 еллар
Еллар буенча бүленеп финанслау күләмнәре	<p>Финанслауның гомуми күләме район бюджеты акчалары исәбеннән:</p> <p>2023 ел - 9 977 000</p> <p>2024 ел - 9 977 000</p> <p>2025 ел - 9 977 000</p> <p>2026 ел - 9 977 000</p> <p>2027 ел - 9 977 000</p> <p>2028 ел - 9 977 000</p> <p>2029 ел - 9 977 000</p> <p>2030 ел - 9 977 000</p>
Көтелә торган нәтижеләр	<p>Программаны гамәлгә ашыру түбәндәге күрсәткечләренә саклап калырга мөмкинлек бирәчәк:</p> <p>Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә дәүләт һәм муниципаль идарә, мәгълүмат өлкәсе һәм хезмәтләр өлкәсендә аудиовизуаль мәгълүматның Чистай муниципаль районындагы нисбәте - 50 процент/50 процент;</p> <p>Дәүләт һәм муниципаль идарә өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш башкару өлеше - 100 процент;</p> <p>Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләренең өлеше - 100 процент;</p> <p>Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә этикеткасы, ярлыклары, инструкцияләре булган продукция өлеше, районда чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә - 100 процент;</p> <p>Чистай муниципаль районының үсеп килүче буынын милли мәдәният кыйммәтләренә жәлеп итү максатларында үткөрелә торган чараларга кертелгән балалар өлеше - елына 100 процент;</p> <p>Татар телендә белем бирүче милли мәктәпләр өлеше - 8 бер., рус телендә белем бирүче мәктәпләр - 20 бер., чуваш телендә белем бирүче этно-мәдәни компонентлы - 1 бер.</p> <p>Рәсми сайтларда урнаштырылган яңалыklar хәбәрләренең ике дәүләт телендә синхронлаштырылган өлеше - 100 процент/100 процент;</p> <p>Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше - 100 процент;</p> <p>Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре, район мәктәпләре 100%ка туган тел һәм әдәбият укытучылары һәм тәрбиячеләре белән тәэмин ителгән;</p> <p>Татарстан Республикасы халыкларының туган телләрен укытуны федераль дәүләт белем бирү</p>

	стандартлары таләпләренә туры килә торган укыту-методик комплектлар белән тәэмин итү өлеше - 100 процентка кадәр; Гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә укытуны колачлау өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланчак.
--	---

I. Программаны тормышка ашыру өлкәсенең гомуми характеристикасы, Программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Өлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясе халыклары телләре турында" 1991 елның 25 октябрәндәге 1807-1 номерлы Федераль закон, "Россия Федерациясе дәүләт теле турында" 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрәндәге 1666 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Конституциясе, "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" 1992 елның 8 июлендәге 1560-XII номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм "Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында" 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе нигезендә эшләнгән һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрәндәге 794 номерлы карары (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2021 елның 29 гыйнварындагы 38 номерлы карары белән үзгәрешләр кертелгән) белән расланган 2014-2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында башкарылган эшнә дөвам итәргә тиеш.

Өлеге программа Татарстан Республикасының Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен оптималь шартларны хәл итүгә юнәлдерелгән.

1. Проблеманың эчтәлеге

Татарстан Республикасында 173 дән артык халык яши. 8 милләт вәкилләре саны 10 меңнән артык кеше тәшкил итә. Татарстанның ижтимагый үсеше аның территориясендә яшәүче халыклар вәкилләренең тыгыз этномәдәни үзара йогынтысы һәм горейф-гадәтләренең үтеп керүе белән характерлана.

Татарстан Республикасының Чистай муниципаль районында 74 690 мең кеше яши, шулардан 8 милләт вәкиле - 74 690 кеше: Руслар - 41 378 мең кеше (55,4%), татарлар - 29 951 мең кеше (40,1%), чуашлар - 2 241 мең кеше 3%) һәм башка милләтләр - 1 120 мең кеше (1,5%).

Глобальләшү, мәдәни чикләргә тигезләү чорында милли үзенчәлекне, телне һәм мәдәни мирасны саклау һәм үстерү мәсьәләсе актуальләштерелә.

Массакуләм коммуникация чаралары үсеше тел процессларына зур йогынты ясай. Интернет челтәре, мультимедиа мәгълүмат чаралары үсеше белән коммуникация чикләрен чикләү телләргә функциональ өлкәсен киңәйтә һәм аларның инструменталь ролен көчәйтә: алдынгы позицияләргә яңа алдынгы технологияләр чыга. Татарстан Республикасында интерактив проектларны татар телендә алып барыла: заманча операция системаларын локальләштерү, татар телендә электрон корпусын, виртуаль клавиатура, шулай ук мобиль операция системалары өчен сүзлекләр булдыру. Шулай ук вакытта, технологияләр үсешен исәпкә алып, уздырыла торган эшнә даими камилләштерү таләп ителә.

2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе нигезендә төп максатчан юнәлешләр булып гомумроссия гражданлык үзаңын ныгыту, этномәдәни күптөрлелекне саклап калу һәм үстерү, милли һәм милләтара мөнәсәбәтләрне гармонизацияләү тора.

Татарстан Республикасында гадәт буенча гомумроссия гражданлык һәм Татарстан тәңгәллеген ныгытуга, мәдәни һәм тел традицияләрен трансляцияләүгә, яшь буында туган телгә һәм рухи мираска мөһабәт тәрбияләүгә һәм этник тиңдәшлек формалаштыруга аерым игътибар бирелә. Сөйләм юнәлешендәге лагерьларга, профильле сменаларга, конференцияләргә һәм олимпиадаларга карата үзгәртелмәгән кызыксыну күрсәткәнчә, әлеге юнәлешкә ихтыяж бар һәм дәвам итүне таләп итә. Шулай ук ижтимагый оешмалар инициативаларын бүлөкләү, яңа заманча яшьләр һәм балалар проектларын булдыру да мөһим.

Татарстаннан читтә татар телен, мәданиятен, татарларның үзенчәлекләрен саклауга һәм үстерүгә ярдәм итү буенча республиканың конституциячел бурычларын үтәү мөһим юнәлеш булып тора. Татар халкының үсеш тарихы аның территорияль дисперслыгын тәэмин итә. Глобальләшү шартларында Россиядә дә, бөтен дөньяда да татарларның мәдәни ассимиляциясе процесслары көчәйгән, бу милли үзенчәлекләрен һәм милли традицияләрен югалтуда тискәре чагылыш таба. Туган телен белгән татарлар саны кимү тенденциясе саклана. Татар телен белү дәрәжәсенең кимүе белән беррәттән, татар телен куллану сферасының кыскаруы күзәтелә, шул исәптән эштә дә, көнкүрештә дә. Бу процесслар татар телендә белем бирүче мәктәпләр саны кимү, югары белем бирүче мөғариф оешмалары каршындагы татар бүлекчәләре чөптәре кыскару, туган татар телендә белем бирү системасы эшчәнлегә өчен хокукый һәм институциональ мөмкинлекләрен югалту белән озатыла. Бу шартларда татар ижтимагый оешмаларына һәм мөғариф оешмаларына Татарстаннан читтә татар телен өйрәнүдә һәрьяклап ярдәм итү аеруча кирәк.

Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасы халыкларының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү мәсьәләләре Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәтен гәмәлгә ашыруның өстенлекле юнәлешләре рәтендә тора.

Чистай муниципаль районында дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мөғълүматның тигез нисбәтенә зур игътибар бирелә.

Программаның төп юнәлеше булып, мәданиятара интеграция (полимәдәни мохит) шартларында телләр һәм мәданиятлар үсеше өчен белем бирү киңлеген саклау һәм хәзерге дөньяда конкурентлыкка сәләтлелекне тәэмин итә торган белемнәрнең киң даирәсенә һәм күләмле багажына ия полилингваль, гармонияле шөхес формалаштыру тора. Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның туган телләрен өйрәнү өчен шартлар тудырылган.

Туган телләрен уку методикаларын һәм технологияләрен камилләштерү максатларында һәм Чистай муниципаль районында федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә "Татарстан Республикасы дәүләт теле - татар теле", "Туган тел", "Туган әдәбият", "Туган телдә әдәби уку" фәннәре гәмәлгә ашырыла.

Аерым алганда, районның гомуми белем бирү учреждениеләрендә 76 белем бирү оешмасы эшли: мәктәпкәчә белем бирү программаларын гәмәлгә ашыручы 44, бер башлангыч мәктәп-балалар бакчасы, мәктәптә бер мәктәпкәчә төркем, 31 - гомуми белем бирү мәктәбе (шул исәптән, ОБЗ белән ике мәктәп) һәм Балалар һәм яшьләр ижаты сарае.

Мәктәпкәчә учреждениеләрдә тәрбияләнүчеләр саны - 3206, шулардан татарлар - 1162 (36,3%), рус-1929 (60%), чуашлар - 40 (1,3%), тажик - 39 (1,2%) һәм башка милләтләр - 34 (1,2 %).

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең 11 (24 %) татар телендә тәрбия бирә, аларда 175 бала тәрбияләнә.

17 балалар бакчасында 391 бала йөри торган татар тәрбия һәм укыту теле булган 26 төркем функцияләнгән.

Туган тел (татар) телендә белем һәм тәрбия туплау 48,7 % тәшкил итә.

Чуаш телендә тәрбия һәм белем бирүче бер мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе (авыл мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе) эшли, анда 8 бала йөри.

Бүген шәһәрдә һәм районда 8 милли мәктәп эшләп килә, аларда туган (татар) телендә белем бирелә, 20 се рус телендә укытыла, 1 се чуаш телендә белем бирә торган этно-мәдәни компоненты белән эшли.

Укыту методикаларын һәм технологияләрен камилләштерү, укыту-методик комплексларны яңарту, мәгълүмати технологияләр керту, укытуның коммуникатив өлешен тәэмин итү, телләргә өйрәтүнең мультимедиа контентын эшләү мөһим бурыч булып тора.

Үз халкының горелф-гадәтләрен һәм горелф-гадәтләрен саклау максатыннан, мәктәпләрдә балалар фольклор төркемнәре, ансамбльләр, сәнгать - гамәли иҗатны берләштерү уңышлы эшләп килә. Түбән Кондрата мәктәбеннән Чуаш фольклор ансамбле Татарстан Республикасында һәм Чувашия Республикасында билгеле.

Гомумән алганда, алдагы Программаны гамәлгә ашыру елларында Чистай муниципаль районы уку йортлары татар телен һәм әдәбиятын укытуны оештыру буенча квалификацияле кадрлар һәм укыту-методик әдәбият белән тәэмин ителгән. Милли мөгарифне үстерүгә ярдәм итү максатларында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен өйрәнү буенча методик кабинетларның укыту-матди базасын заманча жиһазлар, иллюстратив материаллар һәм күрсәтмә әсбаплар белән тәэмин итү эше башкарылды. Интерактив белем бирү продукциясен һәм телләргә укытуның мультимедиа контентын системалы эшләү һәм гамәлгә керту башланды.

Халыкны туган телдә әдәбият белән тәэмин итү максатларында шәһәр һәм авыл китапханәләре фондлары ел саен Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендә әдәбият белән тулылана.

Тел сәясәтенең иң зур казанышы, нәтиҗәләгә күрсәткече булып, һичшиксез, туган телләргә конструктив багынышларына ярдәм итү, Чистай муниципаль районы территориясендә яшәүче күпмилләтле халыкның милли-тел мәнфәгатьләрен тотрыклы баланслау тора.

Программаны гамәлгә ашыру нәтиҗәләренә анализ күрсәткәнчә, Чистай муниципаль районында телләргә саклау һәм үстерү эшендә куелган тырышыкка карамастан, районда тел сәясәтен гамәлгә ашыруның тоткарлы торган бик күп факторлары булу сәбәпле, барлык куелган максатларга ирешелмәгән, алар арасында түбәндәгеләр төп булып тора:

а) туган телләргә өйрәнү өлешендә мөгариф турында федераль законнарны үзгәртү, нәтиҗәдә яңа методикалар, уку материаллары эшләү мәсьәләсе актуальләштерелде;

б) республикада яшәүче халыкларның туган телләргә үзләштерүгә кызыксынуның кимүе тенденциясе язма һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чараларының житәрлек булмавы;

в) бертуктаусыз белем бирүнең бербөтен системасының туган телендә « мәктәпкәчә, башлангыч, урта (гомуми һәм һөнәри) һәм югары белем бирү» схемасы буенча төгәлләнмәве;

Өлегә Программа, барлык өлкәләргә һәм проблемаларны колачлау бөтенлеген, кабул ителә торган чараларның нәтиҗәләгән һәм Программаның телләргә тормыш сәләтенә бәйле барлык төп факторларга тәэсирен тәэмин итәргә тиешле яңа төп принциплардан файдаланып, алдагы программаларны гамәлгә ашыру тәҗрибәсен анализлау нигезендә эшләнгән.

II. Программаның төп максатлары һәм бурычлары.

Республиканың милли байлыгы буларак, Татарстан Республикасының дәүләт телләре дәүләт тарафыннан саклана һәм хуплана. Дәүләт сәясәтенең бер өлеше буларак тел сәясәте түбәндәге максатларны күрсәтә:

- Чистай муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Программаның төп бурычлары түбәндәгеләр:

1. Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләренең эшчәнлеген оештыру-хокукый һәм аналитик тәэмин итү;

2. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәэмин итү;

3. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез яшәешенә ярдәм итү;

4. Чистай муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, башка халыкларның телләрен өйрәнүнең тулы системасын үстерү; Чистай муниципаль районында би-һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм уку-методик тәэмин итү;

5. Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткөрү;

6. Интернет киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм Чистай муниципаль районында массакуләм мәгълүмат чараларында туган телләрен популярлаштыру.

Программаның максаты һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенең, Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлндәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясенең максатларына һәм бурычларына туры килә, Россия Федерациясе халыкларының мәдәниятләрен һәм телләрен саклау һәм үстерү, аларның рухи жәмгыятен ныгыту, милли азчылыкларның хокукларын тәэмин итү, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни үзенчәлеген саклау, Россия халыкларының гомумдәүләт мәнфәгатьләре һәм мәнфәгатьләре берләшмәләре, чит илдә яшәүче ватандашларга ярдәм итү, аларның Россия һәм Татарстан Республикасы белән элемтәләрен үстерүгә ярдәм итү өлешендә, шулай ук мәгариф өлкәсендә инновацияләрен стимуллаштыру, талантлы яшьләргә ярдәм итү, иң яхшы укучыларны һәм укучыларны бүләкләү, заманча белем бирү технологияләрен кертү өлешендә Россия Федерациясенең "Мәгариф" өстенлекле милли проектының максатларына һәм бурычларына туры килә.

Татарстан Республикасында дәүләт теле буларак рус телен саклау һәм үстерү чаралары "Россия Федерациясе дәүләт теле турында" 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының 2016 елның 2 декабрендәге 2308/16 номерлы боерыгы белән расланган 2016-2020 елларга "Татарстанда рус теле" Республика программасы нигезләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруның гомуми срогы: 2023 - 2030 еллар.

Программа индикаторлары

Программаның индикаторлары түбәндәгеләр булып тора:

Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлеге	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел	2029 ел	2030 ел
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның нисбәте, процентлар	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50
Дәүләт һәм муниципаль идарә өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш башкару өлеше, процентлар	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100
Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләрен ең өлеше, урам күрсәткечләрен ең гомуми саны, процентлар	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100
Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә этикеткасы, ярлыклары, инструкцияләре булган	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100

продукция өлеше, ЧМР да чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә, процентлар								
Үсеп килүче буынны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә жәлеп итү максатларында үткәрелгән чаралар күргән балалар өлеше, процентлар	100	100	100	100	100	100	100	100
Тел сәясәте өлкәсендә олимпиада хәрәкәте һәм фәнни-тикшеренү эшчәнлегенә колачлаган чараларда катнашучылар саны, арта барган нәтижә белән, берәмлекләр саны	2665	2709	2740	2769	2838	2850	2863	2913
Туган телендә белем бирүче милли мәктәпләр өлеше:								
татар телендә; берәмлек	8	8	8	8	8	8	8	8
рус телендә белем бирү белән, берәмлек	20	20	20	20	20	20	20	20
чуаш телендә белем бирүче этно-мәдәни компонент белән, берәмлек	1	1	1	1	1	1	1	1
Рәсми сайтларда урнаштырылган яңалыклар	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100	100/100

хәбәрләренең ике дәүләт телендә синхронлаштыр ылган өлеше								
Ике дәүләт телендә рәсмиләштерел гән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше, процентлар	100/10 0	100/10 0	100/10 0	100/10 0	100/10 0	100/10 0	100/10 0	100/10 0
Татарстан Республикасы халыкларының туган телләрен уқытуны федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган уқыту- методик комплектлар белән тәэмин итү өлеше, процентлар	100	100	100	100	100	100	100	100
Гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә уқытуны колачлау өлеше тиешле дәрәжәдә сакланачак, процентлар	100	100	100	100	100	100	100	100
Татарстан Республикасын да этно-тел ситуациясе динамикасын һәм Программаны үтәүнең нәтижәлелеген	2	2	3	2	2	2	3	2

тикшеренүләр саны артачак, берәмлек								
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Бурычлар буенча Программаны ресурслар белән тәэмин итү күләме аңа карата 1 нче кушымтада бирелгән.

Программаның максаты һәм бурычлары, нәтижәләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларны финанслау аңа карата 2 нче кушымтада бирелгән.

III. Программаны ресурслар белән тәэмин итүне нигезләү

Программаны финанслауның гомуми күләме Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы бюджеты исәбеннән 79 816 000 сум тәшкил итә, шул исәптән:

2023 ел - 9 977 000

2024 ел - 9 977 000

2025 ел - 9 977 000

2026 ел - 9 977 000

2027 ел - 9 977 000

2028 ел - 9 977 000

2029 ел - 9 977 000

2030 ел - 9 977 000

Аерым чараларны бердәм максатлар һәм бурычлар белән (аларны килештереп һәм килештереп башкарганда) берләштерүче комплекслы проект алымы акчаларны рациональ файдалануны һәм уңай нәтижәләргә ирешүне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Программага кертелгән чараларны үтәү уртача сроклы һәм озак сроклы чорларга исәпләнгәнлектән, алар Татарстан Республикасы бюджетыннан, Чистай муниципаль районының жириле бюджетыннан максатчан финанслауга мохтаж.

Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән тәртиптә бюджеттан тыш чыганаclarны жәлеп итәргә мөмкин.

IV. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программаның чараларын гамәлгә ашыру барышында аның муниципаль заказчы – координаторы (Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны тормышка ашыруның барышын һәм Программаны үтәүчеләрнең чараларны нәтижәле куллануын тикшереп торуну тәэмин итә. Программаның чаралары дәүләт заказчысы Программаның координаторы булган барлык программа чараларын башкаручылар белән үтәүче муниципаль контрактлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкарма комитет, ведомство һәм оешмалар бүлекләре Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы башкарма комитетының Мәгариф идарәсенә квартал саен, хисап кварталыннан соң килә торган айның 10 көненә кадәр аның үтәлеше турында мәгълүматны тапшыра.

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф идарәсе түбәндәгеләрне жиберә:

ел саен, хисап чорыннан соң Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы Телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру Советына килгән елның 1 мартына кадәр, Программаны гамәлгә ашыру эшләренең барышы һәм финанс чараларыннан файдалануның нәтижәлелеге турында мәгълүмат.

V. Программаның социаль-икътисадый нәтижәлелеге тасвирламасы

Программаның нәтижелелеге гамәлләрне билгеләнгән вакытта башкару дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижелелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасында этнотел ситуациясе мониторингы, этносоциологик тикшеренүләр нәтижеләре, шулай ук министрлыктар һәм ведомстволарның агымдагы хисап материаллары, Федераль дәүләт статистика хезмәтенең Татарстан Республикасы буенча территориаль органы материаллары (Татарстанстат) файдаланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе булып мәгариф дәрәжәсен, этнотел компетенциясен күтәрү, телләрнең яшәеше өлкәсен киңәйтү, телләрне мәгълүмати алмашу системаларында халыкара, милли һәм төбәк дәрәжәсендә мәгълүмат алмашу мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә фәнни-техник һәм мәдәни үсешне активлаштыру, тел компетенцияләренең, квалификацияләренең, профессиональлеген күтәрү, мәгариф өлкәсе хезмәткәрләренең, хезмәт күрсәтүләренең һәм халыкның киң катламнарының ролен күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлеләгән саклап калу, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру тора.

Программа сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмати киңлектә Татарстан Республикасының дәүләт һәм башка телләренең яшәешен чагылдыра торган сан күрсәткечләрен арттыруны, шулай ук Чистай муниципаль районы һәм республикадан читтә татар теле мәгариф системасында, Татарстан Республикасында Чистай муниципаль районында яшәүче халыктар вәкилләренең телләрен саклап калуны һәм үстерүне, дәүләт һәм башка телләренең социаль статусын һәм абруен күтәрүне һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында татар һәм рус телләренең функциональ потенциалын үстерү өчен нәтижәле фәнни эшләнмәләр кертүне күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга; Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында яшәүче халыктарның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы агарту чараларының халык өчен үтемлеләгенә; Татарстан Республикасы дәүләт телләренең функциональлеген күтәрүгә; башкаручыларның эшен координацияләргә һәм оптимальләштерергә, Программаны гамәлгә ашыруның фәнни һәм эксперт-аналитик базасын көчәйтәргә, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыктар вәкилләренең телләрен куллану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерүгә ярдәм итәчәк.

Программа социаль һәм мәдәни өлкәләрдә үсешнең озак сроклы нәтижеләрен тәмин итүче механизмнар һәм чаралар системасын булдыруга исәпләнгән. Мондый төрдәге нәтижеләр гади статистик үлчәүләргә бирелми һәм бәя бәясендә белдерелә алмый.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырачак, мәгариф системасын һәм халыкның этнотел ихтыяжларына хезмәт күрсәтүләр өлкәсен якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасының тел законнарын тормышка ашыру чараларын координацияли һәм оптимальләштерә.

"2023-2030 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ТЕЛЛӘРЕН ҺӘМ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА БАШКА ТЕЛЛӘРНЕ САКЛАУ, ӨЙРӘНҮ ҺӘМ ҮСТЕРҮ" ДӘҮЛӘТ ПРОГРАММАСЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫ РЕСУРС БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Бурычның атамасы	Финанслау чыганагы	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел	2029 ел	2030 ел	Акчалар барлыгы
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 нче бурыч. Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм башка телләренең эшчәнлеген оештыру-хокукый һәм аналитик тәэмин итү	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	200 000
2 нче бурыч. Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000	456 000

методик яктан тээмин итү										
3 нче бурыч. Чистай муниципаль районының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез яшәешенә ярдәм	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты	ТР бюджеты
4 нче бурыч. Чистай муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, башка халыкларның телләрен өйрәнүнең тулы системасын үстерү; Чистай муниципаль районында би-һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту - методик тээмин итү	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	34 750	34 750	34 750	34 750	34 750	34 750	34 750	34 750	278 000
5 нче бурыч. Чистай муниципаль районында	Чистай муниципаль районы бюджеты	9 830 250	9 830 250	9 830 250	9 830 250	9 830 250	9 830 250	9 830 250	9 830 250	78 642 000

Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткөрү	акчалары исәбеннән									
6 нчы бурыч. Интернет-киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакуләм мәгълүмат чараларында туган телләргә популярлаштыру	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	240 000
Программа буенча барлыгы	Чистай муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	79 816 000

"2023-2030 ЕЛЛАРГА ЧИСТАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ТЕЛЛӘРЕН ҺӘМ БАШКА ТЕЛЛӘРНЕ САКЛАУ, ӨЙРӘНҮ ҺӘМ ҮСТЕРҮ" ДӘҮЛӘТ ПРОГРАММАСЫНЫҢ МАКСАТЛАРЫ, БУРЫЧЛАРЫ, НӘТИҖӘЛӘРЕН БӘЯЛӘҮ ИНДИКАТОРЛАРЫ ҺӘМ АНЫҢ ЧАРАЛАРЫН ФИНАНСЛАУ

Төп чараларның исемнәре	Башкаручылар	Төп чараларны үтәү вакыты	Үтәү вакыты	Финанслау күләме (сум)
1	2	3		4
Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның Татарстан Республикасы дәүләт телләренең һәм башка телләренең эшчәнлеген оештыру-хокукый һәм аналитик тәэмин итү				
1.1. Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча муниципаль комиссияләр эшчәнлеген оештыру	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
1.2. 2023 - 2030 елларга муниципаль программаларны эшләү, раслау һәм гамәлгә ашыру	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
1.3. Программаның рәсми веб-сайтына ярдәм	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	
1.4. Дәүләт телләрен эш башкаруда куллану	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
1.5. Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органнары һәм алар буйсынуындагы учреждениеләрнең татар һәм рус телләрендәге исемнәре язылган элмә такталарның туры килүен тәэмин итү	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
1.6. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен рәсми атрибутикада (татар һәм рус телләрендә элмә такталар, бланклар, матбугат) куллану	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	25 000
1.7. Норматив хокукый актларны, жирле үзидарә органнарының башка документларын Татарстан Республикасы дәүләт телләренә күчәрүне гамәлгә ашыру	Башкарма комитет	2023 - 2030 еллар	Даими	-
1.8. Татарстан Республикасы хөкүмәтенең рәсми порталына документлар, мөрәҗәгатьләр белән эшне гамәлгә ашыру	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
1.9. Чистай муниципаль районында татар телен һәм әдәбиятын укыту сыйфатына идарә итүнең	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-

муниципаль системасын үстерү буенча тәкъдимнәр әзерләү				
1.10. ТР Мәгариф һәм фән министрлығының норматив-хокукый документлары белән эшләү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
Барлығы				
Чистай муниципаль районында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәэмин итү				
2.1. Татар телендә «Татарстан яшьләре», «Ватаным Татарстан», «Чистай хәбәрләре» газеталарына һәм татар һәм рус телләрендә «Мәгариф», «Сөембикә» журналларына язылуны рәсмиләштерү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	57 000
2.2. Мәктәп эчендәгә контрольне оештыру, татар теле һәм әдәбиятын укытуга муниципаль мониторинг мәсьәләләре буенча гомуми белем бирү оешмалары директорлары һәм директор урынбасарлары, муниципаль методик хезмәтләр методистлары тарафыннан даими нигездә белем бирү семинарлары эшендә катнашуны оештыру	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
2.3. Татарстан Республикасы китапханәләре фондларын милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты һәм вакытлы матбугат белән, шул исәптән Татарстан Республикасы халыклары телләрендә, ел саен комплектлау	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	ТР бюджеты
2.4. Милли мәгариф һәм төбәкара хезмәттәшлек буенча методистның эш планын эшләү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
2.5. Фән укытучыларын фәнни-методик тәэмин итү (инглиз теле, татар теле, татар әдәбияты, чуаш теле)	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
Барлығы				
Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең паритет эшчәнлегенә ярдәм итү				

3.1. Чистай муниципаль районында теле- һәм радиотапшыруларны Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә гамәлгә ашыру	Татмедиа, шәһәр, район телерадиокомпанияләре	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.2. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш башкару	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.3. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын рәсмиләштерү	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.4. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә юл күрсәткечләрен рәсмиләштерү	Башкарма комитет	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.5. Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә шәһәр транспортында халыкка мәгълүмати хезмәт күрсәтүне оештыру	Чистай муниципаль районының Автотранспорт предприятиесе Башкарма комитеты	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
3.6. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә урам күрсәткечләрен рәсмиләштерү	Башкарма комитет	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.7. Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә елга вокзаллары, автовокзаллар территорияләрендә һәм урыннарында халыкка мәгълүмати хезмәт күрсәтүне оештыру	Чистай муниципаль районының Автотранспорт предприятиесе Башкарма комитеты	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.8. Чистай муниципаль районында чыгарыла торган продукцияне Татарстан Республикасы Дәүләт телләрендәге этикеткалар, ярлыклар, инструкциялар белән тәэмин итүдә ярдәм итү	ЧМР предприятиеләре	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.9. Халыкка Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә сөүдә хезмәткәрләре тарафыннан хезмәт күрсәтү	Сөүдә бүлеге Башкарма комитеты	2023 - 2030 еллар	Даими	-

3.10. Хезмэт күрсәтү өлкәсе предприятиеләрендә Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә белешмә мәгълүмат булуны тәэмин итү	Башкарма комитет Хезмэт күрсәтү өлкәсе предприятиеләре	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.11. Күрсәткечләр язу, Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә һәм җирле халыкның туган телендә чыгарылган басмалар Россия Федерациясе халыклары вәкилләрен компактлы яшәү урыннарында тәэмин итү	Башкарма комитет	2023 - 2030 еллар	Даими	-
3.12. Чистай муниципаль районының рәсми битен "Вконтакте" социаль челтәрәндә татар телендә алып бару	Башкарма комитет	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
3.13. Матди булмаган мәдәни мирас объектларын паспортлаштыру (ОНКН)	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
3.14. Ижади коллективларны паспортлаштыру	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
Барлығы				
Чистай муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, башка халыкларның телләрен өйрәнүнең тулы системасын үстерү; Чистай муниципаль районында би-һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту - методик тәэмин итү				
4.1. Фәнни-методик продуктлар эшләү һәм булдыру ("Туган тел", "Туган телдә әдәби уку", 1- 11 сыйныфлар өчен "Туган әдәбият", 1 - 11 сыйныфлар өчен "Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар теле" һ.б. фәннәр буенча дәрес презентацияләре, дидактик материаллар)	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	ТР бюджеты
4.2. Туган (татар) тел һәм әдәбияты укытучылары өчен "Туган (татар) телен һәм әдәбиятын укытуның актуаль мәсьәләләре" дигән фәнни-методик семинарлар оештыру һәм үткәрү	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
4.3. Рус теле һәм әдәбияты укытучылары өчен гомуми белем бирү оешмалары, шул исәптән рус	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000

телен һәм мәдәниятен тирәнтен өйрәтүче мәктәпләр һәм сыйныфлар өчен методик семинарлар оештыру һәм үткөрү				
4.4. Дәүләт һәм муниципаль хезмәткәрләр, эшлекле татар һәм рус телләрен өйрәтү буенча бюджет учреждениеләре хезмәткәрләре өчен курслар оештыру	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	ТР бюджеты
4.5. «Ашыгыч лингвистик ярдәм» һәм тел мәсьәләләре буенча учреждениеләргә, оешмаларга һәм шәхси затларга консультатив ярдәм күрсәтү	Башкарма комитет Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	ТР бюджеты
4.6. «Яковлев укулары» укучыларының регионара конференциясен оештыру һәм үткөрү (чуаш телендә белем бирүче мәктәпләр өчен)	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	28 000
4.7. Чистай муниципаль районы мәгариф оешмаларының рус һәм татар телләре укытучыларының квалификациясен күтәрү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	55 000
4.8. Татар теле һәм әдәбияты укытучылары, Россия Федерациясе субъектлары мәгариф оешмалары директорлары өчен квалификация күтәрү курсларын оештыру һәм үткөрү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	55 000
4.9. Башлангыч, урта һөнәри һәм югары белем бирү оешмаларында телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыруга ярдәм	Мәгариф идарәсе, югары һәм урта һөнәри белем бирү оешмалары	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
4.10. Чистай муниципаль районында татар телендә белем бирүче мәгариф оешмаларына методик ярдәм күрсәтүне оештыру һәм татар телен өйрәнү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	ТР бюджеты
4.11. Татарларның компактлы яшәү урыннарында татар һәм рус телләрендә китапханәләргә милли һәм туган якны өйрәнү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	ТР бюджеты

әдәбияты, журналлар һәм газеталар, аудио- һәм видеоматериаллар белән тәэмин итү				
4.12. Татар телендә белем бирүче һәм Россия Федерациясе регионнарының татар телен өйрәнүче мәгариф оешмалары өчен татар теле һәм әдәбияты буенча дәреслекләр һәм уку әсбаплары, Чистай муниципаль районы мәктәпкәчә белем бирү оешмалары өчен уку-методик комплектлар сатып алу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	ТР бюджеты
4.13. Чистай муниципаль районы мәгариф оешмалары өчен Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар теле буенча, туган телләр һәм әдәбият буенча дәреслекләр һәм уку әсбаплары сатып алу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	ТР бюджеты
4.14. Чистай муниципаль районы мәгариф оешмаларын Россия Федерациясе халыклары телләрендә мәгълүмат ресурслары һәм сәнгать әдәбияты белән тәэмин итү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	ТР бюджеты
4.15. Мәктәп яны лагерьларында балаларның жәйге ялы кысаларында тел белеме программаларын кертү	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	-
Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткөрү				
5.1. Укучылар арасында Бөтенроссия олимпиадасының (мәктәп) этабын, туган телләр буенча мәктәп укучыларының республика олимпиадасын оештыру һәм уздыру	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	35 000
5.2. Чистай муниципаль районының мәктәпкәчә учреждениеләрнең милли төркемнәре арасында “Сәмбелә” (“Уңыш бәйрәме”) муниципаль конкурсын оештыру һәм үткөрү	Мәгариф идарәсе РМО житәкчесе МБМБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.3. «Сәйяр» республика театр-конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000

5.4. Туган (татар) тел укытучылары өчен муниципаль конкурс «Хәтерләүдән курыкма син, үткәннәрне онытма син!»	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.5. Татар теле һәм әдәбияты укытучылары арасында методик эшләнмәләр республика конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	35 000
5.6. «Иң яхшы билингваль балалар бакчасы» еллык конкурсын үткөрү	Мәгариф идарәсе МБМУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	40 000
5.7. «Белем жәүһәрләре» мәгариф һәм мәдәният өлкәсендә Бөтенроссия интернет-проектлар конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Бөтен чор агымында	-
5.8. «Өммегөлсем укулары» 8-10 сыйныф укучылары өчен фәнни-тикшеренү укулары	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	35 000
5.9. «Мәдәниятләр диалогы» республика мәдәни-мәгариф проектында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	35 000
5.10. Татар теле, әдәбияты, чуаш теле, инглиз теле укытучылары өчен бердәм методик көн.	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	8 000
5.11. «Иң яхшы татар теле һәм әдәбияты укытучысы» бөтенроссия конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.12. «Укучыларны туган (татар) тел һәм әдәбияты буенча фән олимпиадаларына әзерләү проблемалары» түгәрәк өстәле	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	21 000
5.13. «Шәжәрәдә дәрәжә» муниципаль фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	49 000
5.14. Халыкара туган тел көне кысаларында Туган тел көне үткөрү	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	20 000
5.15. Укучыларның төбәкара лингвистик фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	14 000
5.16. Чистай муниципаль районының мәктәпкчә мәгариф учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләр өчен «Туган тел» муниципаль фестивале.	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	8 000

5.17. «Туган тел» туган телләр укытучыларының Бөтенроссия мастер-класслары конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	21 000
5.18. К.Насыри исемендәге төбәкара яшьләр фәнни-тикшеренү укуларында катнашу	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	8 000
5.19. Укучыларның Т. Миңнуллин исемендәге Республика фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	21 000
5.20. Г.Исхакый исемендәге мәктәп укучыларының республика фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	30 000
5.21. Зональ педагогик укуларны оештыру һәм уздыру	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	17 000
5.22. «Татар телендә сөйләшәм һәм эшлим» муниципаль конкурс үткөрү	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	30 000
5.23. Укучыларның «Яковлев укулары» төбәкара конференциясе (чуаш телендә белем бирүче мәктәпләр өчен)	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	21 000
5.24. Халыкара катнашында «Мәгарифәт йолдызлыгы» («Мәгарифәтчеләр йолдызлыгы») төбәкара фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	14 000
5.25. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләр өчен «Татар кызчыгы, татар малае» муниципаль конкурсы.	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Ел саен	20 000
5.26. «АК КАЛФАК» Бөтенроссия мәктәп укучылары конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	21 000
5.27. «Мәдәниятләр диалогы» секцияләрен оештыру һәм үткөрү, Татарстан Республикасы халыклары телләрен саклау һәм үстерү «Фән дөньясына адым» мәктәп укучыларының зональ фәнни-гамәли конференциясе	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	17 000

5.28. Яшь шагыйрьләр, язучылар һәм драматургларның "Илһам" Бөтенроссия фестивалендә катнашу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	28 000
5.29. Г.Тукай исемендәге республика фәнни-тикшеренү укуларында катнашу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	28 000
5.30. Татар теле һәм әдәбияты буенча халыкара олимпиадада катнашу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	14 000
5.31 «Ел укытучысы» еллык һөнәри осталык конкурсында катнашу	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.32. Ел саен үткәрелә торган «Ел тәрбиячесе» конкурсын «Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе тәрбиячеләре арасында балаларга татар телен (рус телен) өйрәтү буенча иң яхшы тәрбияче» номинациясендә уздыру	Мәгариф идарәсе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.33. Идел буеның төп халыкларының туган телләрендә диктантлар үткөрү	Мәгариф идарәсе МББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	8 000
5.34. «Созвездие-Йолдызлык» эстрада сәнгате республика телевизион яшьләр фестивалендә муниципаль сайлап алу туры	Яшьләр эшләре бүлгә «Яшьләр үзәге» МБУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	20 000
5.35. "Барысы да үзәбезнеке" АРТ-квартирнигы	Яшьләр эшләре бүлгә «Яшьләр үзәге» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	14 000
5.36. «Сабантуй» татар традицион бәйрәмен үткөрү	"КДЦ" МБУК	2023 - 2030 еллар	Ел саен	6 250 000
5.37. Татар ижат коллективларының Республика конкурсларында һәм фестивальләрендә катнашуы	"КДЦ" МБУК	2023 - 2030 еллар	Ел саен	43 750
5.38. Республика көнен бәйрәм итү	"КДЦ" МБУК	2023 - 2030 еллар	Ел саен	1 837 500
5.39. ЧМР да татар мәдәнияте аен үткөрү	"КДЦ" МБУК	2023 - 2030 еллар	Ел саен	26 250
5.40. Халыклар бердәмлегә көне	"КДЦ" МБУК	2023 - 2030 еллар	Ел саен	8 750

5.41. «Исэнме, Хэйлэхэр Масленица!» урам программасында катнашу (концерт, скоморох коймаклары, конкурслар, эстафета, уеннар, яшьләр уеннары, әйлән-бәйлән).	«Чистай» мәдәният үзәге АМУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	437 500
5.42. Нәүрүз төрки телле халыклар бәйрәмен үткөрү	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	875 000
5.43. «Шимара» чуваш милли бәйрәмен үткөрү. Язгы ташу озатулары	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.44. «Троица күңел ачулары» рус халык бәйрәмен үткөрү	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	75 000
5.45. «Сөлге жыю» - Традицион сөлге жыю йоласы.	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	70 000
5.46. Питрау традицион керәшен бәйрәмен үткөрү	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Ел саен	26 250
5.47. «Каравон» Бөтенроссия рус фольклоры фестивалендә катнашу	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	320 000
5.48. «Уяв» Бөтенроссия чуваш мәдәнияте бәйрәмендә катнашу	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	140 000
5.49. «Питрау» («Петр көне») татар-керәшен мәдәнияте республика бәйрәмендә катнашу	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	210 000
5.50. «Сабантуй» төбәк, республика традицион бәйрәмендә катнашу	«ТР ЧМР ҚДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	210 000
5.51. «Кама аръягы төбәгенең туристик потенциалын үстерү һәм эшкуарлык инициативасы» II Республика форумы	«В.Г. Тимирязов исемендәге Казан инновацион университеты» хосусый югары белем бирү учреждениесе	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	100 000
5.52. «Идел-Кама: тарих, социаль-мәдәни мирас һәм перспективалар» I Бөтенроссия фәнни-гамәли конференциясе	«В.Г. Тимирязов исемендәге Казан инновацион университеты» хосусый	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	100 000

	югары белем бирү учреждениесе			
5.53. Студентлар арасында "Мин татарча сөйләшәм" ("Мин ТАТАРЧА сөйләшәм") училище эчендәге конкурс	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.54. Студентлар арасында Туфан Миңнуллинга багышланган «Мәгълүм татар драматурглары» укыту конференциясе	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.55. Әниләр көненә багышланган Туган телдә шигырь укучылар бәйгесе	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.56. Каюм Насырның студентлар арасында әдәби кичәсе	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.57. Туган тел көне	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.58. Габдулла Тукай исемендәге училище эчендә әдәби укулар	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.59. "Татар кызы", "Гүзәл кыз" студентлар арасында училище эчендәге конкурс	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.60. Рус теле көне	«Чистай медицина училищесы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
5.61. Татарстан Республикасы һөнәри белем бирү оешмалары укучылары һәм укытучылары өчен «Мәдәниятләр бердәмлеге» республика студентлар конкурс-фестивале	«Г.И. Усманов ис. Чистай авыл хужалыгы техникумы» ДАҺББУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	210 000
Интернет-киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакүләм мәгълүмат чараларында туган телләргә популярлаштыру				
6.1. Массакүләм мәгълүмат чаралары аша программа чараларын үтәүнең барышы турында халыкка даими мәгълүмат бирү	Башкарма комитет ММЧ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
6.2. Татарстан Республикасы халыклары телләрен саклау турында материаллар әзерләү	Башкарма комитет ММЧ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-

һәм аларны массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару				
6.3. Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнүгә һәм үстерүгә юнәлдерелгән полиграфик продукция булдыру, бастырып чыгару һәм тарату	Башкарма комитет Матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгы	2023 - 2030 еллар	Ел саен	30 000
6.4. Татарстан халыклары ассамблеясенә мәгълүмат-ресурс порталына, Татарстан халыклары дуслыгы йортына Татарстан Республикасы халыклары телләрендә даими рәвештә контент белән тулыландыру һәм техник ярдәм күрсәтү	Башкарма комитет ММЧ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-
6.5. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының төп халыкларының традицион мәдәнияте буенча мәгълүмат базасын формалаштыру һәм аны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру.	«ТР ЧМР КДУ ЦС» МБУ	2023 - 2030 еллар	Барлык чор	-

**Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле финанслау күләме
шул исәптән еллар буенча**

Барлығы	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
78 816 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000	9 977 000

Татарстан Республикасы Чистай
муниципаль районы Башкарма комитетының
2023 елның ____ гыйнварындагы ____
номерлы
карарына 2 нче кушымта

**Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында телләр турындагы
законнарны гамәлгә ашыру буенча
комиссия составы**

Задворнова Г.Ю., Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары, комиссия рәисе;

Купцова О.В., Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең мәгариф буенча урынбасары - «Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МКУ башлыгы, комиссия рәисе урынбасары;

Сафина Г.Ф., Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе баш белгече, комиссия секретаре.

Комиссия әгъзалары:

Галимов Ф.М., Бөтендөнья татар конгрессының Чистай бүлеге житәкчесе;

Мәгыйзов И.Ф., Чистай муниципаль районы Советының иҗтимагый оешмалар, ММЧ һәм милләтара мөнәсәбәтләр бүлеге башлыгы;

Хәсәнов Д.М., Чистай муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләр бүлеге башлыгы;

Ефимов А.Т., Татарстан Республикасы керәшеннәре иҗтимагый оешмасының Чистай бүлеге советы рәисе урынбасары;

Курбатова Е.М., Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Чистай районара үзәк китапханәсе» МБУК гомуми бүлеге мөдире;

Плотников П.В., Чистай шәһәре һәм Чистай районы Чуаш иҗтимагый үзәге рәисе;

Пономарев В.А., «Рус иҗтимагый берләшмәсе» иҗтимагый оешмасы рәисе;

Добронравова О.В., Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында Татарстан халыклары ассамблеясе вәкиллеге житәкчесе.

Татарстан Республикасы Чистай
муниципаль районы Башкарма комитетының
2023 елның ____ гыйнварындагы ____
номерлы
карарына 3 нче кушымта

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру комиссиясе турында нигезләмә

1. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында телләр турындагы законнарны гамәлгә ашыру комиссиясе (алга таба - Комиссия) телләрнең гармонияле бәйләнешен үстерүгә һәм үстерүгә, милли-тел мөнәсәбәтләренең тотрыклы балансын саклап калуга юнәлдерелгән сәясәтне гамәлгә ашыру максатларында төзелгән һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты каршында даими эшләрчә координация органы булып тора.

2. Комиссия үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына, шулай ук әлеге Нигезләмәгә таяна.

3. Комиссиянең төп бурычлары түбәндәгеләр була:

- «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законын, «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясен, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрдәге 794 номерлы карары белән (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2021 елның 29 гыйнварындагы 38 номерлы карарлары үзгәрешләре белән), Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган, «2014-2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы территориясендә урнашкан жирле үзидарә органнары, иҗтимагый берләшмәләр, мәдәният һәм сәнгать оешмалары, фәнни, мәгариф һәм башка оешмалар, учреждениеләр һәм уку йортлары эшчәнлеген үзара бәйләнештә һәм координацияләүне, һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү өлкәсендәге сәясәткә кагылышлы башка норматив документларны (алга таба-телләр өлкәсендәге сәясәт) гамәлгә ашыру;

- Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны үтәү буенча жирле үзидарә органнары, мәгариф һәм башка оешмалар, учреждениеләр һәм предприятиеләр эшчәнлеген анализлау, үз вәкаләтләре чикләрендә рекомендацияләр һәм карарлар кабул итү, аларның үтөлешен тикшерү;

- «2023-2030 елларга Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү муниципаль программасын» финанслау мәсьәләләрен карау;

- «2023-2030 елларга Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү муниципаль программасын» муниципаль программасын гамәлгә ашыруны тикшереп тору.

4. Комиссия түбәндәгеләргә хокуклы:

- Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны үтәү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнарына тәкъдимнәр кертүгә;

- Комиссия эше өчен аның компетенциясенә кагылышлы кирәкле мәгълүматны закон чыгару тәртибендә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарыннан һәм жирле үзидарә органнарыннан, шулай ук учреждениеләрдән, оешмалардан һәм вазыйфаи затлардан соратып алырга;

- Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитетына «2023-2030 елларга Чистай муниципаль районында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында тәкъдимнәр кертергә;

- үз компетенциясе чикләрендә жирле үзидарә органнарына муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү турында тәкъдимнәр әзерләргә һәм кертергә;

- үз утырышларына чакырырга һәм жирле үзидарә органнарының, ижтимагый берләшмәләр, мәдәният һәм сәнгать оешмалары, фәнни, мәгариф һәм башка оешмалар, шул исәптән телләр өлкәсендә сәясәтне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча эшчәнлек алып баручы коммерциягә карамаган оешмалар вәкилләрен, жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары хисапларын тыңларга;

- үз вәкилләрен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, ижтимагый берләшмәләр, мәдәният һәм сәнгать оешмалары, фәнни, мәгариф һәм башка оешмалар, шул исәптән телләр өлкәсендә сәясәтне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча эшчәнлек алып баручы коммерциягә карамаган оешмалар тарафыннан комиссия компетенциясенә кагылышлы актуаль мәсьәләләр буенча киңәшмәләрдә, конференцияләрдә һәм семинарларда катнашу өчен җибәрергә;

- Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы территориясендә җәмгыять тормышының барлык өлкәләрендә Татарстан Республикасы дәүләт телләренең тигез хокуклы һәм оптималь эшләвен, аларның үзара хезмәттәшлеген һәм алга таба үсешен тәэмин итүгә юнәлдерелгән чаралар инициаторы булырга.

5. Комиссия, Комиссия рәисе, аның урынбасары, секретаре һәм Комиссия әгъзалары составында төзелә, алар аның эшендә ижтимагый башлангычларда катнашалар. Комиссия составы Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты карары белән раслана.

6. Комиссия рәисе - Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесе урынбасары.

7. Комиссия утырышлары кварталга кимендә бер тапкыр уздырыла. Комиссия утырышын көн тәртибе, үткөрү датасы һәм тәртибе Комиссия рәисе тарафыннан билгеләнә. Кирәк була калса, комиссиянең чираттан тыш утырышлары уздырыла ала.

8. Комиссия үз эшчәнлеген аның утырышларында кабул ителә торган һәм Комиссия рәисе тарафыннан раслана торган эш планнары нигезендә гамәлгә ашыра.

9. Комиссия утырышын Комиссия рәисе йә аның йөкләмәсе буенча Комиссия рәисе урынбасары үткәрә.

10. Комиссия утырышы, әгәр анда Комиссия әгъзаларының гомуми саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

Комиссия карарлары комиссиянең утырышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда, утырышта рәислек итүче тавышы хәлиткеч булып тора.

12. Комиссия карарлары беркетмә белән рәсмиләштерелә, ул Комиссия утырышында рәислек итүче тарафыннан имзаланган. Комиссия карарлары тәкъдим итү характерына ия.